

Kauslunde-Gamborg Lokalhistoriske Arkiv

1990

Pastor
Peter Severin Nyeberg

Et Alenodie

Et gammelt, ganske prunkløst album med sølvskjold på forsiden danner grundlaget for Kauslunde-Gamborg lokalhistoriske Arkivs nuværende udstilling i den tidligere pedelbolig. Det er ikke udseendet, men indholdet i albummet, der er så enestående, nemlig fotografier af et helt sogns voksne beboere! Hvor mange kan mon prale med at have noget lignende? Her drejer det sig om Gamborg sogns afskedsgave til en afholdt præst, Peter Severin Nyeberg, der var præst her fra 1877-91.

Men hvem var han egentlig, denne P.S. Nyeberg?

Han blev født i Thisted i 1834 som søn af juristen, tysk konsul og nordamerikansk konsularagent Jens Nyeberg og hustru Gjertrud Marie Gundorph. Efter sin studentereksamen i Randers tog han til København for at studere teologi, måske inspireret af morbroderen, der var præst i Tranderup. Men det var ikke kun teologi, under studierne fik han tid til at være formand for Højres Arbejder- og Vælgerforening i 1. kreds, men så vidt vides var han ikke senere i livet politisk engageret. Han blev cand. theol. i 1856 og opholdt sig derefter et år på studierejse i Frankrig og Tyskland, inden sin ansættelse som lærer ved Sorø Akademi.

Mens han er her, gifter P.S. Nyeberg sig 1864 med Augusta Hansine Hagen fra København, men hun dør fra ham allerede et år efter brylluppet, formodentlig i barselseng. Så må han igen ud at rejse og kommer denne gang så vidt omkring

Pastorinde
Ida Nyeberg

som til Italien og Grækenland, Tyrkiet og Lilleasien, Syrien og Egypten.

Først i 1871 får P.S. Nyeberg et præstekald og kommer da til Voer ved Randers, og kort efter gifter han sig med sin første kones søster, Ida Oline Hagen, som var blevet enke i 1866. Her i Voer præstegård fødes deres tre børn: Augusta Marie i 1872, Albert William i 1874 og Anna Sophie Frederikke i 1875. Pastor Nyeberg er kun i Voer i seks år, men når da at stifte og være formand for Rougsø Herreds Landboforening.

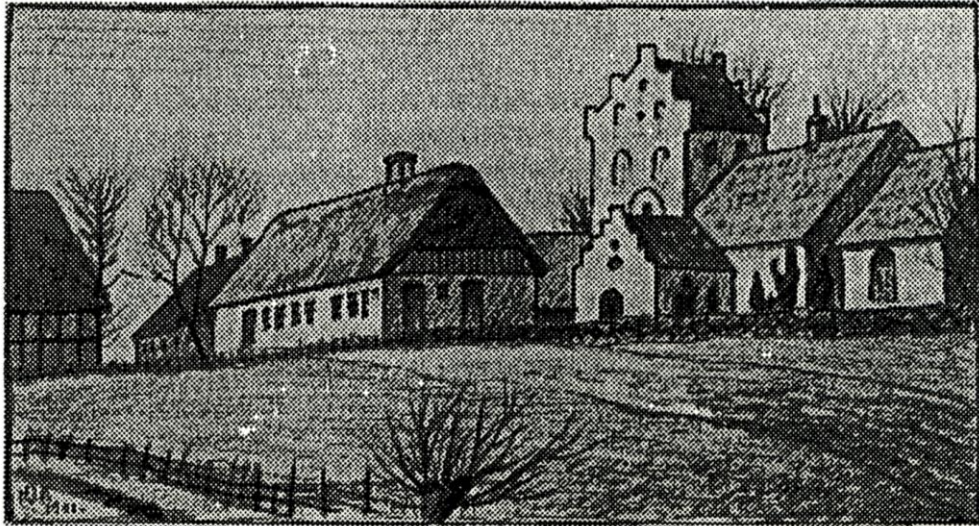
Som tidligere nævnt kommer familien Nyeberg til Gamborg præstegård i 1877, hvor de bliver uhyre afholdte for deres store menneskelighed og hans letforståelige prædikener. Lokalhistorisk Arkiv er i besiddelse af et brev fra pastor Nyeberg til Ole Andersens enke i Østerby, hvis mand var død under pastor Nyebergs kurophold i Luhatschowitz (Bulgarien). Det er et meget smukt brev, både i indhold og udseende. Man føler i høj grad, at han kerede sig om sine sognebørns ve og vel.

Det kan maleren Johan Andersen også give os eksempler på, for han fortæller i sine erindringer, hvordan pastor Nyeberg den vinter, han gik til præst, ligefrem forbød ham at gå i kirke på grund af en meget slem hoste, han havde, og kirken var dengang ikke opvarmet. Efter konfirmationen, da Johan ikke straks kunne komme i malerlære, tilbød pastor Nyeberg at undervise ham to gange om ugen i tysk. Allerede dengang vidste Johan Andersen, at han ville være kunstmaler, så han fik lov til at kigge i præstens kunstbøger en halv time, før undervisningen begyndte. Johans første kunde var da også præsten, som betalte 5 kr. for en af hans portrættegninger. Johan Andersen giver også en detaljeret beskrivelse af studerekammeret med bøger fra gulv til loft, fine mahognimøbler, ti lange porcelæns-piber og Thorvaldsens figurer m.m. Det var også pastor Nyeberg, der tog initiativ til reetablering af bystævneparken næsten til det udseende, den har i dag.

Han skrev adskillige lærde artikler til teologiske tidsskrifter, bl.a. om forbindelsen mellem Gamborg sogn og herrnhuterne i Christiansfeld fra 1790 til ca. 1870, og i den sammenhæng gav pastor Nyeberg sin menighed følgende karakteristik: "endnu den dag i dag har denne menighed sit særlige præg af en i vore tider ikke så ganske almindelig justitia civilis (selvjustits), stiltfærdighed, tarvelighed og ærbarhed. Sviren og banden er ukendt, og uægte fødsler sjældne."

Allerede som 57-årig måtte P.S. Nyeberg søge sin afsked p.g.a. svageligt helbred, og det var altså ved den lejlighed, han ønskede sig et fotografi af alle menighedens voksne medlemmer til minde, og han tilbød selv at bekoste fotograferingen, for han var en usæd-

Tegning af H. J. Knudsen, Kauslunde, 1908.

vanlig rig mand. Som han selv sagde, havde han "for en præst en ganske uanstændig formue", som var erhvervet ved arv og giftermål. Han holdt således også egen vogn med sølvpleteret seletøj til hestene og liberi til kusken fra Eskedal, som forpagtede præstegårdens jord.

Fotograf Sophus Christensen fra Fredericia blev hidkaldt, der indrettedes "fotoatelier" på Eskedal, hvor folkene i deres stiveste puds blev forevigtet én efter én til en serie fantastisk fine portrætter. Albummet blev i familiens eje til omkr. 1950, da præstegårdsarkivet modtog det fra sønnens arvinger, men ved oprettelsen i 1981 af Kauslunde-Gamborg lokalhistoriske Arkiv blev det overdraget arkivet, som nu passer godt på det.

Ved afrejsen oprettede præsteparret "Pastorinde Ida Nyeborgs legat til fordel for trængende i Gamborg sogn". Det var på 500 kr., og det svarer vel omtrent til 200.000 kr. i dag. Familien flyttede til Frederiksberg, hvor Peter Severin Nyeborg døde i 1906, og Ida Nyeborg i 1911.

Kilder: En dansk Præste- og sognehistorie v. Paul Nedergaard, 1955.
Træk af Gamborg sogns historie v. Eskild Gormsen, 1981.
Div. arkivalier fra Lokalhistorisk Arkiv.

Kirsten Fauk.

Året 1989:

Der har været meget at se til for alle medarbejderne ved Lokalhistorisk Arkiv i årets løb. Udstillingerne er blevet vel besøgt, og portrætudstillingen fortsætter endnu nogle måneder. Desværre ligger arkiv og udstillingslokale stadigvæk langt fra hinanden, så eventuelle besøgende må henvende sig på arkivet i kælderen først, da vi ikke kan have "vagt" derovre hele tiden.

Der arbejdes med en ny udstilling, der skal dreje sig om Voldby, og i den anledning efterlyser vi alle mulige arkivalier og fotos. Grundlaget for udstillingen vil være "Bidrag til Voldby og Voldby marks historie", samlet af Johannes Ludvigsen, Skrillinge Nygaard.

Tak for interesse, tak for afleveringer, hvad enten det er gaver eller til kopiering, tak til alle vore medlemmer.

Man er altid **velkommen** på arkivet, på gensyn!

Åbningstid:

Hver tirsdag kl. 19.30-21.30 eller efter aftale.

Adresse:

Assensvej 177 (kælderen).

Udstilling:

Hyllehøjvej 19 (den gl. pedelbolig).

Alle er meget velkomne begge steder, men husk at aftale besøg til udstillingen.

Medarbejdere:

Thorkild Bjerregaard, Kauslunde	64 40 31 71
Ellen Margr. Brogaard, Strib, (tidl. Hyllehøj)	64 40 23 94
Karen Margr. Christophersen, Kauslunde	64 40 30 03
Kirsten Fauk, Strib	64 40 10 63
Eskild Gormsen, Gamborg	64 40 30 80
Poul Henrik Dyre Hansen, Skrillinge	64 41 16 46
Ebbe Jensen, Strib, (tidl. Kauslunde)	64 40 13 83
Nelly Jørgensen, Middelfart, (tidl. Svenstrup)	64 41 33 25
Ester Nørrelykke, Skrillinge	64 41 25 14
Karsten Brøchner Petersen, (tidl. Gamborg)	64 41 32 81
Gerda og Kurt Rasmussen, Svinø	64 40 32 32
Tage Rasmussen, Gamborg	64 40 30 67